

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY

JULIANE KOKOTT

prednesené 11. novembra 2004¹

I — Úvod

1. Súdny dvor bol v tomto konaní požiadaný, aby po prvýkrát na základe článku 31 EÚ a článku 34 ods. 2 písm. b) EÚ uskutočnil výklad rámcového rozhodnutia, a síce rámcového rozhodnutia Rady 2001/220/SVV z 15. marca 2001 o postavení obetí v trestnom konaní (ďalej len „rámcové rozhodnutie“)². Tribunale di Firenze sa pokúša zistiť, či podľa tohto rámcového rozhodnutia v trestnom konaní vedenom pre ublíženie na zdraví päťročným deťom, sa majú tieto deti vypočuť ako svedkovia v rámci zabezpečenia dôkazov mimo hlavného pojednávania napriek tomu, že talianske procesné právo takýto postup pre príslušné trestné činy nestanovuje.

II — Právny rámec

A — Právo Európskej únie

2. Pre výklad rámcového rozhodnutia je rozhodujúca Zmluva o Európskej únii v znení Amsterdamskej zmluvy, keďže rámcové rozhodnutie bolo prijaté pred nadobudnutím účinnosti Niceskej zmluvy. Normatívne účinky rámcových rozhodnutí vyplývajú z článku 34 ods. 2 písm. b) EÚ:

„... Rámcové rozhodnutia sú záväzné pre členské štáty, pokiaľ ide o výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom voľba foriem a metód sa ponecháva na vnútroštátne orgány. Tieto rámcové rozhodnutia nemajú priamy účinok.“

3. Použitie prejudiciálneho konania pri právnych aktoch podľa Hlavy VI Zmluvy o Európskej únii vyplýva z článku 35 EÚ. Taliansko na tomto základe vydalo vyhláse-

¹ — Jazyk prednesu: nemčina.

² — Ú. v. ES L 82, s. 1; Mm. vyd. 19/004, s. 72.

nie oprávňujúce všetky talianske súdy na podanie návrhu.

6. Článok 3 sa týka obetí ako svedkov:

4. Rámcové rozhodnutie obsahuje rozličné ustanovenia, ktoré môžu byť relevantné pre postavenie detí ako obetí a svedkov v trestnom konaní.

„Každý členský štát zaručí obetiam možnosť, aby boli počas konania vypočuté a aby predložili dôkazy.

5. Článok 2 sa všeobecne týka úcty a uznania obetí:

Každý členský štát prijme potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby jeho orgány vypočúvali obeť iba do miery nevyhnutnej vzhľadom na trestné konanie.“

„1. Každý členský štát zabezpečí, aby obeť mali reálne a primerané postavenie v ich trestno-právnom systéme. Naďalej bude vyvíjať všetko úsilie na zabezpečenie toho, aby sa s obeťami zaobchádzalo s náležitou úctou voči dôstojnosti jednotlivca počas konania a uzná práva a oprávnené nároky obetí so zvláštnym prihliadnutím na trestné konanie.

7. Členské štáty majú upraviť osobitné konanie výpovede svedka podľa ustanovenia článku 8 ods. 4:

2. Každý členský štát zabezpečí, aby obeť, ktoré sú obzvlášť zraniteľné, mali prospech zo špecifického zaobchádzania najlepšie prispôbeného ich pomerom.“

„Každý členský štát zabezpečí, aby v prípade potreby ochrany obetí — najmä tých najzraniteľnejších — pred dôsledkami podania svedectva na verejnom pojednávaní boli na základe rozhodnutia prijatého súdom oprávnené vypovedať spôsobom, ktorý umožní splnenie tohto cieľa akýmkoľvek prostriedkami, ktoré sú v súlade s jeho základnými právnymi zásadami.“

B — *Talianska právna úprava*

8. Vnútroštátny súd uviedol, že hlavné pojednávanie v talianskom trestnom práve procesnom tvorí jadro konania. Preto sa dôkazy musia v zásade vykonať na podnet účastníkov konania v kontradiktórnom konaní na pojednávaní pod priamym dohľadom sudcu. Okrem toho bol však zavedený aj inštitút zabezpečenia dôkazov („incidente probatorio“), ktorý umožňuje predbežné vykonanie dôkazov, ktoré z dôvodu ich povahy nemožno vykonať až na hlavnom pojednávaní. Zabezpečenie dôkazov môžu navrhnúť rovnako obžalobca, ako aj obhajoba. O návrhu rozhoduje vyšetrojúci sudca, ktorý v prípade, že návrhu vyhovie, bezprostredne nariadi vykonanie dôkazov v kontradiktórnom konaní za prítomnosti účastníkov konania. Dôkazy vykonané v rámci zabezpečenia dôkazov majú rovnakú dôkaznú silu ako dôkazy vykonané na hlavnom pojednávaní.

9. Zákonodarca špeciálne a taxatívne uviedol prípady, v ktorých možno povoliť tento procesný nástroj či už uvedením druhov dôkazov, ktoré v rámci zabezpečenia dôkazu môžu byť vykonané, alebo uvedením osobitných znakov skutkového stavu, ktoré odôvodňujú použitie predbežného zabezpečenia dôkazov.

10. Článok 392 ods. 1 codice di procedura penale (trestný poriadok, ďalej len „TTP“) okrem iného stanovuje, že dôkaz výsluchom svedka v rámci zabezpečenia dôkazov možno vykonať, ak existuje závažný dôvod domnievať sa, že svedok nebude môcť byť vypočutý v priebehu pojednávania z dôvodu choroby alebo vážnej prekážky, alebo ak pre konkrétne a zvláštne okolnosti existuje závažný dôvod domnievať sa, že svedok môže byť násilím, hrozbou alebo ponukou alebo príslubom poskytnutia peňažnej alebo inej výhody donútený nevypovedať alebo krivo vypovedať. Na základe neskorších zmien zákona môže súd nariadiť zabezpečenie dôkazov v prípade výsluchu osoby mladšej ako 16 rokov ako svedka aj vtedy, ak žiaden z uvedených dôvodov nie je daný, pokiaľ ide o sexuálne trestné činy alebo trestné činy so sexuálnou motiváciou.

11. Podľa článku 398 ods. 5 *bis* CPP súd môže zvoliť osobitné formy vykonávania alebo protokolovania dôkazu, ak má vypovedať osoba mladšia ako šesťnásť rokov v rámci zabezpečenia dôkazov a ide o sexuálne trestné činy alebo trestné činy so sexuálnou motiváciou, ak je to vhodné alebo ak si to vyžaduje situácia maloletého. Tieto osobitné formy spočívajú v možnosti uskutočniť pojednávanie na inom mieste ako v budove súdu, najmä v špeciálnych zariadeniach alebo v bydlisku maloletého. Okrem toho celé

výpovede svedkov sa musia fonograficky alebo audiovizuálne zaznamenať.

rovnováhu detí, prípadne aj za pomoci detského psychológa, keďže udalosti si vyžadujú citlivé zaobchádzanie, sú závažné a nadviazať kontakt s vypočúvanými osobami nie je kvôli ich nízkemu veku jednoduché.

III — Skutkový stav a návrh na začatie prejudiciálneho konania

14. Obhajoba s týmto návrhom nesúhlasila z dôvodu, že tento spôsob vykonania dôkazu nie je stanovený pre dotknuté trestné činy.

12. Vnútroštátny súd rozhoduje v trestnom konaní vedenom proti pani Pupino, učiteľke v materskej škole, ktorej sa vyčíta, že v mesiacoch január a február 2001 nedovoleným spôsobom trestala a zranila deti, ktoré jej boli zverené.

15. Vnútroštátny súd zastáva názor, že s ohľadom na vyššie uvedené ustanovenia talianskeho trestného práva procesného sa musí návrh prokurátora zamietnuť, keďže zabezpečenie dôkazov ako nástroj predbežného vykonania dôkazov vo vzťahu k hlavnému pojednávaniu je procesným mechanizmom s absolútne výnimočným charakterom, ktorý nemožno použiť v iných ako zákonom výslovne stanovených prípadoch.

13. V auguste 2001 prokurátor navrhol v rámci zabezpečenia dôkazov vypočuť osem detí narodených v roku 1996, ktoré boli svedkami a obeťami skutkov, ktoré sú predmetom konania. Uviedol, že sa tento dôkaz nebude dať vykonať na hlavnom pojednávaní, a to z dôvodu nízkého veku svedkov a z toho vyplývajúcej nevyhnutnej zmeny ich psychologického stavu, ako aj možného „procesu zbavovania sa zlých spomienok“. Prokurátor navyše navrhol, aby sa dôkaz vykonal za chránených podmienok, t. j. aby sa úkon uskutočnil v špeciálnom zariadení za podmienok, ktoré by ochránili dôstojnosť, potrebu zachovania tajomstva a duševnú

16. Domnieva sa však, že obmedzenie uplatnenia osobitného postupu zabezpečenia dôkazov talianskym právnym poriadkom je v rozpore s článkami 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutia. Maloletá osoba je v zmysle článku 2 ods. 2 rámcového rozhodnutia vždy „obzvlášť zraniteľnou obeťou“. Preto sa s cieľom chrániť ju musia použiť osobitné formy výsluchu svedkov bez ohľadu na konkrétny trestný čin. Z článku 3 rámcového

rozhodnutia vnútroštátny súd vyvodil, že je potrebné predchádzať opakovaniam výsluchov obete z dôvodu psychickej záťaže. Kvôli osobitnému ohrozeniu maloletých obetí je preto potrebné sa odchýliť od všeobecného pravidla, podľa ktorého dôkaznú silu majú iba výpovede na hlavnom pojednávaní. Z článku 8 ods. 4 rámcového rozhodnutia vyplýva zásada, že súd musí mať vždy právomoc upustiť od verejného pojednávania, ak by pojednávanie mohlo mať nepriaznivé dôsledky pre obeť ako svedka.

17. Keďže vnútroštátny súd chce nechať preskúmať možnosti výkladu talianskeho práva vo svetle rámcového rozhodnutia, požiadal Súdny dvor, aby určil, či navrhovaný výklad článkov 2, 3 a 8 ods. 4 rámcového rozhodnutia je správny.

IV — Právne posúdenie

A — O oprávnení podať návrh na začatie prejudiciálneho konania

18. Ako všetci účastníci konania uznávajú, vnútroštátny súd je v zásade oprávnený

navrhnuť Súdnemu dvoru, aby sa zaoberal prejudiciálnymi otázkami týkajúcimi sa rámcových rozhodnutí, pretože Taliansko využilo možnosť, ktorú stanovuje článok 35 ods. 3 písm. b) EÚ, a všetkým svojim vnútroštátnym súdom priznalo túto právomoc.

B — O prípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania

19. Francúzska vláda a talianska vláda, implicitne aj švédská vláda uvádzajú neprípustnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania z dôvodu, že odpoveď Súdneho dvora nemôže byť relevantná pre vnútroštátne konanie. Podľa názoru Komisie však rámcové rozhodnutie ukladá povinnosť uskutočniť konformný výklad vnútroštátneho práva, v dôsledku čoho by sa mal zohľadniť výklad rámcového rozhodnutia Súdny dvorom v rámci vnútroštátneho konania.

1. O podmienkach prípustnosti

20. Podľa ustálenej judikatúry prináleží výlučne vnútroštátnemu súdu, ktorý má vo veci rozhodnúť, aby v konkrétnej veci posúdil nevyhnutnosť prejudiciálneho konania pre vydanie svojho rozsudku, ako aj nevyhnutnosť prejudiciálnych otázok položených Súdnemu dvoru. Preto je Súdny dvor v zásade povinný rozhodnúť o prejudiciálnych otázkach, ktoré mu boli položené, ak sa tieto

otázky týkajú výkladu práva Spoločenstva.³ Súdny dvor však tiež konštatoval, že výnimočne je v rámci skúmania svojej vlastnej právomoci povinný skúmať okolnosti, za ktorých ho vnútroštátne súdy požiadali o rozhodovanie. Neprípustné sú v tejto súvislosti okrem iného návrhy na začatie prejudiciálneho konania, ktoré zjavne nijako nesúvisia so skutočným stavom alebo predmetom vnútroštátneho konania.⁴ Hoci táto judikatúra bola vytvorená vo vzťahu k článku 234 ES, nie je dôvod, aby sme ju nemohli použiť aj pri návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 35 EÚ.

začatie prejudiciálneho konania je preto prípustný, ak sa má vnútroštátne právo vykladať v súlade s rámcovým rozhodnutím alebo ak sa môže iba takto vykladať (pozri k tomuto bodu nasledujúci bod č. 2) a možnosť konformného výkladu príslušných ustanovení talianskeho procesného práva nie je *a priori* vylúčená (pozri k tomuto bodu nasledujúci bod č. 3).

2. O výklade v súlade s rámcovým rozhodnutím

21. Námietky proti prípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa v podstate zakladajú na úvahe, že odpoveď Súdneho dvora nemôže mať žiaden význam pre vnútroštátne konanie. V prejednávanej veci však prejudiciálne konanie môže byť relevantné pre vnútroštátne konanie v každom prípade vtedy, ak články 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutia majú význam pri výklade príslušných talianskych predpisov.⁵ Návrh na

22. Podľa názoru gréckej a portugalskej vlády a Komisie aj rámcové rozhodnutia zaväzujú ku konformnému výkladu vnútroštátneho práva. Švédska vláda naproti tomu tvrdí, že hlava VI Zmluvy o Európskej únii zakladá iba medzištátnu spoluprácu. Právne akty prijaté podľa článku 34 EÚ patria teda výlučne do oblasti medzinárodného práva verejného a nemôžu ukladať žiadnu povinnosť konformného výkladu vnútroštátnymi súdmi vyplývajúcu z práva Únie. Rovnako vlády Talianska a Spojeného kráľovstva vyjadrili na pojednávaní tieto námietky.

3 — Rozsudky z 19. decembra 1968, Salgoil, 13/68, Zb. s. 679, 690; z 15. decembra 1995, Bosman, C-415/93, Zb. s. I-4921, bod 59; z 13. júla 2000, Idéal Tourisme, C-36/99, Zb. s. I-6049, bod 20; z 26. septembra 2000, Kachelmann, C-322/98, Zb. s. I-7505, bod 17; z 13. marca 2001, PreussenElektra, C-379/98, Zb. s. I-2099, bod 58, a z 25. marca 2004, Ribaldi, spojené veci C-480/00, C-481/00, C-482/00, C-484/00, C-489/00, C-490/00, C-491/00, C-497/00, C-498/00 a C-499/00, Zb. s. I-2943, bod 72).

4 — Rozsudky zo 16. júna 1981, Salonia, 126/80, Zb. s. 1563, bod 6; Bosman, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 61; Idéal Tourisme, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 20; Kachelmann, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 17; PreussenElektra, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 39, a Ribaldi, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 72.

5 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. júla 1991, Verholen, C-87/90 až 89/90, Zb. s. I-3757, bod 13.

23. Základy konformného výkladu vyplývajúce z ustálenej judikatúry možno zhrnúť

takto: článok 249 tretí odsek ES a článok 10 ES, ako aj všetky jednotlivé smernice zavádzajú členské štáty, t. j. všetkých nositeľov štátnej moci vrátane súdov dosiahnuť cieľ stanovený v tejto smernici tým spôsobom, že prijímú všetky všeobecné alebo osobitné opatrenia, ktoré sú vhodné na dosiahnutie tohto cieľa. Z toho vyplýva, že vnútroštátny súd, ktorý pri uplatňovaní vnútroštátneho práva — bez ohľadu na to, či ide o predpisy vydané pred prijatím smernice alebo po ňom — má toto právo vykladať, musí prihliadať čo možno najviac na znenie a účel smernice, aby sa tak dosiahol cieľ, ktorý smernica sleduje, a aby jej takto bolo vyhovieť.⁶

24. Všetky tieto podmienky sú dostatočne splnené aj v prípade rámcového rozhodnutia. Hoci v práve Únie nemožno nájsť zodpovedajúci obsahový ekvivalent článku 10 ES, členské štáty sú povinné byť lojálne k Únii. Článok 34 ods. 2 písm. b) EÚ zodpovedá v rozsahu, v ktorom je tu relevantný, článku 249 tretiemu odseku ES, a preto aj samotné rámcové rozhodnutie zakladá povinnosti pre členské štáty, ku ktorým patrí aj konformný výklad.

Podrobnosti k tejto tematike:

a) O lojalite k Únii

25. Talianska vláda a vláda Spojeného kráľovstva zdôrazňujú, že v práve Únie chýba ustanovenie zodpovedajúce článku 10 ES. Tak ako v práve Spoločenstva, aj v práve Únie sú členské štáty a orgány povinné správať sa voči sebe lojálne.

26. Toto vyplýva z komplexného pohľadu na ustanovenia Zmluvy o Európskej únii. V článku 1 EÚ je vyjadrený cieľ Zmluvy o Európskej únii, ktorým je utváranie čoraz užšieho spojenectva medzi národmi Európy, na ktorom sa utvoria vzťahy medzi členskými štátmi a ich národmi spôsobom, v ktorom sa prejavuje súdržnosť a solidarita. Tento cieľ by nebolo možné dosiahnuť, ak by členské štáty a orgány Únie lojálne nespolupracovali. Lojálna spolupráca členských štátov a orgánov je hlavným predmetom hlavy VI Zmluvy o Európskej únii, čo sa odzrkadľuje v jej názve — Ustanovenia o policajnej a súdnej *spolupráci* v trestných veciach — a takmer vo všetkých jej článkoch.

27. V tomto kontexte sú v článku 10 ES zakotvené základné logicky vyplývajúce zásady, a síce plnenie záväzkov a zdržanie sa škodlivých opatrení. To isté platí aj v práve

⁶ — Rozsudky z 13. novembra 1990, *Marleasing*, C-106/89, Zb. s. I-4135, bod 8; zo 16. decembra 1993, *Wagner Miret*, C-334/92, Zb. s. I-6911; zo 14. júla 1994, *Faccini Dori*, C-91/92, Zb. s. I-3325, bod 26, a z 22. mája 2003, *Connect Austria*, C-462/99, Zb. s. I-5197, bod 38.

Únie bez toho, aby sa vyžadovala o tom výslovná zmienka.

členstva neznamená, že sa obidve automaticky musia vykladať rovnako. Medzinárodnú zmluvu je totiž — aj vo svetle článku 31 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve z 23. mája 1969 — potrebné vykladať nie len podľa jej obsahu, ale musí sa prihliadať aj na jej cieľ.⁷

b) O článku 34 ods. 2 písm. b) EÚ

28. Okrem toho rámcové rozhodnutia práva Únie sú svojou štruktúrou značne podobné smerniciam práva Spoločenstva. Podľa článku 34 ods. 2 písm. b) EÚ sú tieto rozhodnutia pre členské štáty záväzné, pokiaľ ide o cieľ, ktorý sa má dosiahnuť, pričom voľba foriem a prostriedkov sa prenecháva vnútroštátnym orgánom. Priamy účinok je síce výslovne vylúčený, ale prinajmenšom záväznosť týkajúca sa cieľa doslovne zodpovedá článku 249 tretiemu odseku ES, čo Súdnemu dvoru dalo podnet — okrem iných dôvodov — k vypracovaniu teórie o výklade v súlade so smernicou.

29. Námetka švédskej vlády je však zameraná na to, že článok 34 ods. 2 písm. b) EÚ napriek tejto podobnej formulácii nemá porovnateľné účinky ako článok 249 tretí odsek písm. b) EÚ. Je pravdou, že Súdny dvor predovšetkým v kontexte Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP) konštatoval, že doslovná zhoda ustanovení dohody so zodpovedajúcimi ustanoveniami práva Spolo-

30. Rovnako ako Zmluva o ES⁸ alebo Dohoda o Európskom hospodárskom priestore aj Zmluva o Európskej únii je v prvom rade medzinárodnou zmluvou. Od Zmluvy o ES sa táto zmluva odlišuje predovšetkým nižším stupňom integrácie, od Dohody o EHP zase predovšetkým zameraním.

31. Nižší stupeň integrácie Zmluvy o Európskej únii sa prejavuje v definícii rámcového rozhodnutia, ktorá vylučuje priamy účinok. Aj právomoci Súdného dvora sú v zmysle článku 35 EÚ v porovnaní s právom Spoločenstva zúžené. Jeho právomoc preskúmať obsah výslovne vylučuje odsek 5, pokiaľ je sporná platnosť alebo primeranosť postupu policajných alebo iných orgánov činných v trestnom konaní člen-

7 — Stanovisko č. 1/91 zo 14. decembra 1991, Zb. s. I-6079, bod 14, pozri tiež rozsudky z 1. júla 1993, Metalsa, C-312/91, Zb. s. I-3751, bod 12; z 2. marca 1999, Edline El-Yassini, C-416/96, Zb. s. I-1209, bod 47, a z 20. novembra 2001, Jany a i., C-268/99, Zb. s. I-8651, bod 35.

8 — Rozsudky z 5. februára 1963, Van Gend & Loos, 26/62, Zb. s. 3 a s. 24, a z 15. júla 1964, Costa/Enel, 6/64, Zb. s. 1253 a s. 1269.

ského štátu alebo výkon zodpovednosti členských štátov s ohľadom na udržiavanie práva a poriadku a zabezpečenie vnútornej bezpečnosti. Konanie o prejudiciálnej otázke sa začne iba pri výslovnom „opt-in“ dotknutého členského štátu a Komisia nemôže dať podnet na začatie konania o nesplnenie povinnosti. Navyše rozhodnutia Rady nevyžadujú nevyhnutne návrh Komisie, ale môžu byť vydané aj na podnet členských štátov. V zmysle článku 34 ods. 2 EÚ Rada nerozhoduje väčšinou, ale v zásade jednomyselne. Napokon Parlament má podľa článku 39 EÚ iba poradnú funkciu.

32. Na rozdiel od Dohody o EHP, ktorá je zameraná iba na uplatnenie pravidiel o voľnom obchode a hospodárskej súťaži v obchodných a hospodárskych vzťahoch medzi zmluvnými stranami⁹, ale nepočíta s prenesením suverénnych práv na ňou vytvorené medzištátne orgány¹⁰, Zmluva o Európskej únii predstavuje v zmysle jej článku 1 druhého odseku novú etapu v procese utvárania čoraz užšieho spojenectva medzi národmi Európy. Na tento účel dopĺňa činnosti Spoločenstva o ďalšie politiky a formy spolupráce. Pojem *politiky* naznačuje, že Zmluva o Európskej únii v rozpore s tvrdením švédskej vlády zahŕňa nie len medzištátnu spoluprácu, ale aj

spoločný výkon suverenity Úniou. Článok 3 prvý odsek EÚ zaväzuje Úniu okrem iného k tomu, aby rešpektovala a zveľaďovala *acquis communautaire*.¹¹

33. Posilnená integrácia vyjadrená vo formulácii „čoraz užšie spojenectvo“ sa prejavuje aj vývoji Zmluvy o Európskej únii, ktorá po vytvorení Maastrichtskou zmluvou bola prostredníctvom Amsterdamskej zmluvy a Niceskej zmluvy stále viac približovaná systému práva Spoločenstva a prostredníctvom Zmluvy o ústave pre Európu má úplne splynúť s právom Spoločenstva.

34. Rámcové rozhodnutie sa teda vo svojej definícii výrazne priblížilo smernici a článok 34 ods. 2 písm. b) EÚ a článok 249 tretí odsek ES sa musia vykladať rovnako, keďže sa tieto ustanovenia obsahovo zhodujú.

35. Vláda Spojeného kráľovstva však na pojednávaní namietala, že pokiaľ ide

9 — Stanovisko č. 1/91, už citované v poznámke pod čiarou 7, bod 15.

10 — Tamže, bod 20.

11 — Prenesenie *acquis communautaire* na právo Únie ilustruje rozsudok z 11. februára 2003, Gözütok a Brüggge (spojené veci C-187/01 a C-385/01, Zb. s. I-1345, bod 45), kde je použitá interpretačná zásada potrebného účinku v rámci Dohovoru, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda zo 14. júna 1985 uzatvorená medzi vládami štátov hospodárskej únie Beneluxu, Spolkovej republiky Nemecko a Francúzskej republiky o postupnom zrušení kontrol na ich spoločných hraniciach (Ú. v. ES L 239, s. 19; Mim. vyd. 19/002, s. 9).

o právne akty podľa článku 34 EÚ, na rozdiel od práva Spoločenstva¹² neexistuje žiadny úplný systém opravných prostriedkov ani konanie zabezpečujúce kontrolu zákonnosti postupu orgánov. Zákonnosť týchto právnych aktov možno skúmať v rámci prejudiciálneho konania iba vtedy, ak príslušný členský štát v súlade s článkom 35 ods. 2 EÚ uznal právomoc Súdneho dvora na rozhodovanie v prejudiciálnom konaní. Okrem toho jednotlivец nemá možnosť podať priamu žalobu. Talianska vláda zastáva podobný názor. K tomu však možno namietť, že konformný výklad nevedie k vytvoreniu novej právnej úpravy, ale predpokladá, že už existuje právna úprava, ktorú možno spôsobom dovoleným vnútroštátnym právom vykladať v súlade s rámcovým rozhodnutím. Právnu ochranu by preto bolo potrebné hľadať vo vzťahu k ustanoveniam vnútroštátneho práva, ktoré sa prípadne majú vykladať konformne.

c) Predbežný záver

36. Po zhrnutí uvedeného možno konštatovať, že z článku 34 ods. 2 písm. b) EÚ a zo zásady lojality k Únii vyplýva, že rámcové rozhodnutie zaväzuje vnútroštátne súdy prihliadať pri výklade predpisov vnútroštátneho práva — bez ohľadu na to, či predpisy boli

vydané pred alebo po prijatí rámcového rozhodnutia — čo možno navyše na znenie a účel rámcového rozhodnutia, aby tak boli dosiahnuté ciele, ktoré rámcové rozhodnutie sleduje.

37. Ak by sme aj zdieľali názor švédskej vlády o zaradení rámcového rozhodnutia do medzinárodného práva, aj tak by bol výklad vnútroštátneho práva v súlade s rámcovým rozhodnutím prinajmenšom pravdepodobný. Rámcové rozhodnutie by bolo totiž ako právny akt medzinárodného práva záväzný pre členské štáty. Z toho dôvodu, ako uviedla vláda Spojeného kráľovstva na pojednávaní, aj v prípade rámcového rozhodnutia čisto medzinárodnoprávnej povahy by sa malo vychádzať z toho, že orgány členských štátov vrátane súdov budú svoj postup podriaďovať týmto záväzkom. Vláda Spojeného kráľovstva však súčasne poukázala na to, že táto forma konformného výkladu nemôže odkazovať na prednosť práva Spoločenstva, a preto pravdepodobne — podľa vnútroštátneho práva — bude musieť ustúpiť iným formám výkladu. To však ešte nevylučuje význam odpovede Súdneho dvora pri výklade vnútroštátneho vykonávacieho právneho aktu.

3. O možnosti konformného výkladu vo vnútroštátnom konaní

38. Prípustnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania však pri povinnosti konformného výkladu tiež predpokladá, že táto

¹² — Pozri rozsudok z 25. júla 2002, Unión de Pequeños Agricultores/Rada, C-50/00 P, Zb. s. I-6677, bod 40.

povinnosť v konkrétnom vnútroštátnom konaní nie je zjavne úplne bezvýznamná z dôvodu, že výklad v súlade s rámcovým rozhodnutím by sa nedal uskutočniť.

39. V tomto smere talianska a francúzska vláda namietajú, že v prejednávanej veci nie je kvôli odporujúcim si predpisom možné dosiahnuť výsledok, o ktorý sa pokúša vnútroštátny súd. K tejto námietke treba dodať, že konformný výklad je možný iba vtedy, ak vnútroštátne právo priznáva možnosť uskutočniť zodpovedajúci výklad. To je vyjadrené vo výhrade „čo možno najviac“, ktorú používa Súdny dvor.¹³ Ciele ustanovenia práva Únie síce vyžadujú prednosť pred inými metódami výkladu, nemôžu však viesť k záveru, ktorý by prostredníctvom výkladu nebolo možné dosiahnuť podľa vnútroštátneho práva.¹⁴ Napokon iba vnútroštátne súdy môžu posúdiť, koľko zodpovedajúceho priestoru ponecháva vnútroštátne právo.¹⁵

40. V prejednávanej veci však nie je zjavné, že by bol výklad v súlade s rámcovým

rozhodnutím nemožný, a teda že odpoveď Súdneho dvora by bola pre vnútroštátny súd celkom bezvýznamná. Samotná talianska vláda odkazuje na možné právne základy osobitne chráneného výsluchu maloletej obete počas hlavného pojednávania,¹⁶ ktoré vnútroštátny súd prehliadol. Vo vzťahu k zabezpečeniu dôkazov podľa všetkého nemožno vylúčiť výklad pojmu „iné závažné prekážky“ použitého v článku 392 ods. 1 TTP v tom zmysle, že tento pojem zahŕňa zhoršenie pamäte a psychickú záťaž pre deti spôsobenú výsluchom na hlavnom pojednávaní ako prekážky, a teda zabezpečenie dôkazov založiť na inom právnom základe ako článok 392 ods. 1a TTP. Okrem toho vnútroštátny súd aj napriek ním predpokladanému porušeniu rámcového rozhodnutia vychádza z možnosti konformného výkladu. Hoci návrh na začatie prejudiciálneho konania v tomto smere vykazuje rozpory, Súdnu dvoru neprináleží spochybňovať toto posúdenie.

41. Na rozdiel od tvrdení francúzskej, gréckej a holandskej vlády povinnosť konformného výkladu v trestnom procesnom práve nepodlieha žiadnym osobitným obmedzeniam zo strany práva Únie, ktoré by vylúčili relevantnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Musí byť však zohľadnená

13 — Pozri judikatúru, už citovanú v poznámke pod čiarou 6.

14 — Rozsudky z 10. apríla 1984, Von Colson a Kamann, 14/83, Zb. s. 1891, bod 25, a Wagner Miret, už citovaný v poznámke pod čiarou 6, bod 22. Naproti tomu pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer 27. apríla 2004, Pfeiffer (rozsudok z 5. októbra 2004, spojené veci C-397/01 až C-403/01, Zb. s. I-8859, I-8839, I-8835, body 24 a nasl.). Pozri tiež rozsudok z 5. októbra 2004 v týchto spojených veciach bod 116.

15 — Rozsudok zo 7. januára 2004, trestné konanie proti X, C-60/02, Zb. s. I-651, body 58 a nasl.

16 — Pozri pripomienky talianskej vlády, s. 5.

zásada zákonnosti trestu (*nullum crimen, nulla poena sine lege [scripta]*)^{17, 18}. Táto zásada patrí k všeobecným právnym zásadám, ktoré sú spoločné pre ústavné tradície všetkých členských štátov. Táto zásada je zakotvená aj v článku 7 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „EDLP“), v článku 15 ods. 1 prvej vete Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach¹⁹, ako aj v článku 49 ods. 1 prvej vete Charty základných práv Únie. Ide o osobitné vyjadrenie zásady právnej istoty v trestnom práve hmotnom.

42. Prejednávaná vec sa však vonkoncom netýka trestného práva hmotného, ale trestného práva procesného. Nejde teda o založenie alebo sprísnenie trestnoprávnej zodpovednosti, ale o zisťovacie konanie.

Preto sa tu neuplatňuje zásada *nulla poena sine lege*, ale zásada spravodlivého konania, ktorú treba ďalej bližšie rozviesť.

43. Konformnému výkladu nebráni ani skutočnosť, že udalosti, ktoré sa majú skúmať, nastali pred prijatím rámcového rozhodnutia. Podľa ustálenej judikatúry sa totiž procesné pravidlá vo všeobecnosti vzťahujú na všetky spory prejednávané v čase nadobudnutia účinnosti týchto pravidiel.²⁰

44. Preto v prejednávanej veci zjavne nemožno vylúčiť výklad talianskeho práva v súlade s rámcovým rozhodnutím. Návrh na začatie prejudiciálneho konania je teda prípustný.

C — O výklade rámcového rozhodnutia

45. Vnútroštátny súd sa v podstate pokúša zistiť, či články 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutia zakladajú povinnosť v rámci zabezpečenia dôkazov vypočít ako svedkov osem

17 — Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer 18. júna 1996, X (rozsudok z 12. decembra 1996, spojené veci C-74/95 a C-129/95, Zb. s. I-6609, s. 6612, bod 43). Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Jacobs 24. októbra 1996, Tombesi a i. (rozsudok z 25. júna 1997, spojené veci C-304/94, C-330/94, C-342/94 a C-224/95, Zb. s. I-3561, bod 37).

18 — Pozri k tomu rozsudok Súdneho dvora z 12. decembra 1996, X, spojené veci C-74/95 a C-129/95, Zb. s. I-6609, body 24 a nasl., s odkazom na rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva z 25. mája 1993, Kokkinakis (séria A, bod 260-A, § 52), a z 22. novembra 1995, S. W. proti Spojenému kráľovstvu a C. R. proti Spojenému kráľovstvu (séria A, bod 335-B, § 35, a 335-C, § 33). Pozri tiež rozsudky Súdneho dvora z 10. júla 1984, Kirk, 63/83, Zb. s. 2689, bod 22; z 8. októbra 1987, Kolpinghuis Nijmegen, 80/86, Zb. s. 3969, bod 13; z 26. septembra 1996, Arcaro, C-168/95, Zb. s. I-4705, bod 42, trestné konanie proti X, už citované v poznámke pod čiarou 15, body 61 a nasl. Pozri k tomu tiež podrobne moje návrhy z 10. júna 2004, Niselli (rozsudok z 11. novembra 2004, C-457/02, Zb. s. I-10853, body 53 a nasl.), a zo 14. októbra 2004, Berlusconi a i. (rozsudok z 3. mája 2005, spojené veci C-387/02, C-391/02 a C-403/02, Zb. s. I-3565, 140 a nasl.).

19 — Predložený k podpisu 19. decembra 1966 (Zbierka zmlúv OSN, zväzok 999, s. 171).

20 — Rozsudky z 12. novembra 1981, Salumi a i., spojené veci 212/80 až 217/80, Zb. s. 735, bod 9; zo 6. júla 1993, CT Control Rotterdam a JCT Benelux/Komisia, spojené veci C-121/91 a C-122/91, Zb. s. I-3873, bod 22; zo 7. septembra 1999, De Haan, C-61/98, Zb. s. I-5003, body 13 a 14, a z 1. júla 2004, Tsapalos, spojené veci C-361/02 a C-362/02, Zb. s. I-6405, bod 19).

päťročných detí, ktoré sa stali obeťami údajného fyzického zneužívania, spôsobom primeraným pre deti. Podľa jeho názoru sa možno obávať, že jednak schopnosť detí rozpamätať sa na skutok sa v dôsledku ich psychického vývoja zhorší, a jednak, že výpoveď uskutočnená (neskôr) počas hlavného pojednávania by mohla mať nepriaznivé dôsledky na tieto deti.

47. Ďalej je preto potrebné najprv skúmať, či uvedené deti možno považovať za obzvlášť zraniteľné obeť. Následne treba prípadne skúmať, či požadované zabezpečenie dôkazov je špecifickým zaobchádzaním najlepšie prispôsobeným ich pomerom, ktoré predovšetkým zaručuje ich aktívnu účasť na konaní v pozícii svedka.

1. O právnom základe rámcového rozhodnutia

46. Základom pre takúto povinnosť by mohol byť článok 2 ods. 2, článok 3 a článok 8 ods. 4 rámcového rozhodnutia. Podľa článku 2 ods. 2 rámcového rozhodnutia majú mať obeť, ktoré sú obzvlášť zraniteľné, prospech zo špecifického zaobchádzania najlepšie prispôsobeného ich pomerom. Článok 8 ods. 4 konkretizuje túto povinnosť. Tento článok vyžaduje, aby najmä obzvlášť zraniteľným obeť, ktoré sa musia chrániť pred dôsledkami ich svedeckej výpovede na verejnom pojednávaní, na základe súdneho rozhodnutia bolo umožnené s použitím vhodných prostriedkov zlučiteľných so základnými zásadami platného právneho poriadku vypovedať za podmienok, za ktorých je možné tento cieľ dosiahnuť. Podľa článku 3 každý členský štát zaručí obeť, aby boli počas konania vypočuté a aby predložili dôkazy. Každý členský štát v zmysle tohto článku prijme potrebné opatrenia, ktoré zabezpečia, aby orgány vypočúvali obeť iba v miere nevyhnutnej na účely trestného konania.

48. Hoci vnútroštátny súd nepoložil žiadnu otázku týkajúcu sa tohto problému, pred výkladom uvedených ustanovení sa žiada považovať o tom, či ich vôbec možno opierať o zvolený právny základ. Práve pri právnych aktoch podľa článku 34 EÚ sa vzhľadom na pochybnosti o zákonnosti vyžaduje náležitá obozretnosť, keďže — ako zdôraznila vláda Spojeného kráľovstva — možnosti právnej ochrany vo vzťahu k týmto právnym aktom sú obmedzené.²¹ Vo vzťahu k právnemu aktu platí domnienka zákonnosti a vyvoláva právne účinky až dovtedy, kým nebol odvolaný, zrušený v dôsledku žaloby o neplatnosť alebo vyhlásený za neplatný v rámci prejudiciálneho konania alebo na základe námietky nezákonnosti. Táto zásada však nenachádza uplatnenie pri právnych aktoch postihnutých vadou, ktorej závažnosť je natoľko zjavná,

²¹ — Pozri vyššie, bod 35.

že ju nemožno tolerovať. Takéto právne akty sa považujú za *nulitné*.²² Preto musí Súdny dvor skúmať zákonnosť vykladaných ustanovení v prejudiciálnom konaní z úradnej moci v každom prípade vtedy, ak sa vyskytnú závažné pochybnosti. Výklad má totiž zmysel iba vtedy, keď ustanovenia, ktoré sa majú vykladať, sú platné.

obetí, spoločné štandardy ochrany obetí však nie sú na zlepšenie tejto spolupráce nevyhnutné.

49. Na prvý pohľad by sa dalo zapochybovať, či články 31 EÚ a 34 ods. 2 písm. b) EÚ sú dostatočným právnym základom pre ustanovenia, ktoré sa majú vykladať. Článok 34 ods. 2 písm. b) definuje iba rámcové rozhodnutie ako prípustnú formu konania. Zmocňovacím základom vykladaných ustanovení teda môže byť iba článok 31 EÚ. V zmysle tohto článku spoločný postup pri súdnej spolupráci v trestných veciach zahŕňa rôzne oblasti uvedené v bodoch a) až e), ktoré sa však len sotva môžu vzťahovať na ochranu obetí. Ochranu obetí nemožno zaradiť tak k zjednodušeniu a urýchleniu spolupráce v súdnych konaniach a pri výkone rozhodnutí [písm. a)], ako ani k napomáhaniu extradícií [písm. b)], predchádzaniu sporov o príslušnosť [písm. d)] alebo harmonizácii niektorých skutkových podstát trestných činov [písm. e)]. Samotné zabezpečovanie zlučiteľnosti predpisov uplatniteľných v členských štátoch, ak je to nevyhnutné pre zlepšenie tejto spolupráce [písm. c)], by síce mohlo zahrňovať ochranu

50. Výslovne uvedené oblasti spoločného postupu však nie sú vymedzené taxatívne, čo možno najzreteľnejšie pozorovať vo francúzskom znení úvodnej vety. Toto znenie namiesto „zahŕňa“ používa formuláciu „vise entre autres“ (okrem iného zahŕňa). Preto jednotlivé oblasti politik opisujú iba možné oblasti úpravy bez prísneho ohraničenia právomoci Únie. Táto právomoc sa stanovuje na základe všeobecných cieľov policajnej a súdnej spolupráce v trestných veciach, ako sú uvedené v článku 29 EÚ. Hlavným cieľom podľa tohto článku je poskytnúť občanom vysokú úroveň ochrany v oblasti voľného pohybu, bezpečnosti a práva, k čomu má prispieť predovšetkým užšia súdna spolupráca.

51. Ochrana občanov, ktorí sa napriek snahám o svoju bezpečnosť stali obeťami trestného činu, si v tejto oblasti určite zaslúži osobitné postavenie. Súčasne môžu spoločné štandardy ochrany obetí pri výpovediach v trestnom konaní podporovať tiež spoluprácu súdnych orgánov, keďže zabezpečujú použiteľnosť týchto výpovedí vo všetkých členských štátoch. Nakoniec požiadavka jednomyselného prijímania rámcových rozhodnutí Radou zaručuje, že žiaden členský štát nebude podriadený rámcovému rozhodnutiu bez svojho súhlasu.

²² — Rozsudok z 5. októbra 2004, Komisia/Grécko (Ouzo), C-475/01, Zb. s. I-8923, body 18 a nasl.

52. Preto napriek na prvý pohľad existujúcim pochybnostiam o zmocňovacom základe ustanovení, ktoré sa majú vykladať, nemožno bez ďalšieho vychádzať z toho, že sa na ne nevzťahujú normotvorné právomoci Únie. Tento názor vyjadrili aj vlády Francúzska a Holandska, ako aj Komisia na pojednávaní vo svojej odpovedi. Zodpovedanie prejudiciálnej otázky nie je teda vzhľadom na neexistenciu práva, ktoré sa má vykladať, irelevantné.

54. Rámcové rozhodnutie nedefinuje, ktoré obete sú obzvlášť zraniteľné. Predovšetkým neuvádza, že deti sú obzvlášť zraniteľné. Túto skutočnosť však uvádzal už portugalský návrh, ktorý v článku 2 ods. 2 a článku 8 ods. 4 výslovne zohľadňoval vek ako dôvod osobitnej zraniteľnosti.²⁴ Parlament dokonca výslovne žiadal osobitne zohľadniť deti v rámci článku 3.²⁵

2. O osobitnej zraniteľnosti detí

53. Komisia rovnako ako vnútroštátny súd vychádza z toho, že deti sú v zásade obzvlášť zraniteľné obete. Komisia sa predovšetkým opiera o odôvodnenie č. 5 rámcového rozhodnutia Rady 2002/629/SVV z 19. júla 2002 o boji proti obchodovaniu s ľuďmi,²³ podľa ktorého sú deti bezbrannejšie, a preto sú vystavené väčšiemu riziku, že sa stanú obeťami nezákonného obchodu. Naproti tomu sa francúzska vláda domnieva, že konkrétne ohrozenie treba skúmať s prihliadnutím na všetky okolnosti konkrétneho prípadu. Pritom sa má zohľadniť vek, trestný čin, ako aj ďalšie okolnosti.

55. Upustenie od tejto konkretizácie obzvlášť zraniteľných obetí je odôvodnené tým, že osobitná zraniteľnosť môže vychádzať z veľkého počtu dôvodov, ktoré len ťažko možno zahrnúť do jednej definície. Potvrdzujú to dokumenty zohľadnené pri snahách o vytvorenie európskeho štatútu na ochranu obetí. Oznámenie Komisie z roku 1999²⁶ spomenuté v odôvodnení č. 2 rámcového rozhodnutia sa zaoberalo takmer výlučne situáciou občanov Únie, ktorí sa stali obeťami trestných činov v iných členských štátoch. V tejto súvislosti Komisia uvažovala tiež o možnosti uľahčiť ich účasť v trestnom konaní v inom členskom štáte napríklad prostredníctvom výslu-

24 — Návrh Portugalskej republiky predchádzajúci prijatiu rámcového rozhodnutia o postavení obetí v trestnom konaní, Ú. v. ES C 243, 24. augusta 2000, s. 4 a nasl.

25 — Legislatívne rozhodnutie z 12. decembra 2000, Ú. v. ES C 232, 17. augusta 2001, s. 61 a nasl., návrhy zmien č. 13 a 25; pozri tiež správu poslankyne Carmen Cerdeira Morterero č. A5-0355/2000 z 24. novembra 2000, s. 11 a nasl. a s. 17.

26 — Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu a Hospodárskemu a sociálnemu výboru — Obete trestných činov v Európskej únii — Úvahy o zásadách a opatreniach, KOM(1999) 349, konečné znenie.

chu s využitím telemostu alebo prostredníctvom telefonického výsluchu.²⁷ Podobné opatrenia žiada aj staršie rozhodnutie Rady, ktorého predmetom je však ochrana svedka pred priamymi alebo nepriamymi formami ohrozenia, nátlaku alebo zastrasovania, najmä v súvislosti s organizovaným zločinom.²⁸ V záveroch Európskej rady zo zasadania v Tampere uvedených v odôvodnení č. 3 sa rozoberá ochrana obetí iba z hľadiska prístupu k právu.²⁹ Odporúčanie Rady Európy spomenuté v návrhu rámcového rozhodnutia portugalskej vlády sa všeobecne venuje rešpektu k obeti a jej dôstojnosť počas trestného konania,³⁰ ako aj osobitnej potrebe ochrany obetí organizovaného zločinu.³¹ Vo vzťahu k deťom bola spomenutá iba prítomnosť osôb poverených výchovou počas výpovede.³²

s ohľadom na jeho postavenie maloletého. Túto povinnosť konkretizuje Dohovor o právach dieťaťa³³, ktorý ratifikovali všetky členské štáty Únie. Najmä podľa článku 3 ods. 1 sa má v prvom rade zohľadniť záujem dieťaťa. Článok 39 prvá veta zaväzuje signatárske štáty tohto Dohovoru prijať všetky potrebné opatrenia na podporu telesného a duševného zotavenia a sociálnej reintegrácie dieťaťa, ktoré sa stalo obeťou akejkoľvek formy zanedbávania, vykorisťovania alebo zneužívania, mučenia alebo inej formy krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania.

56. Takmer všetky členské štáty na medzinárodnej úrovni už medzičasom uznali potrebu osobitnej ochrany detí. Podľa článku 25 ods. 2 prvej vety Všeobecnej deklarácie ľudských práv majú deti nárok na osobitnú starostlivosť a pomoc. Článok 24 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach deklaruje právo dieťaťa na ochranu zo strany štátu, ktorá mu patrí

57. Podobne aj článok 24 Charty základných práv Európskej únie zaručuje právo detí na ochranu a starostlivosť, ktorá je potrebná pre ich blaho. Pri všetkých krokoch týkajúcich sa detí, ktoré uskutočnia verejné orgány, sa musí brať do úvahy predovšetkým záujem dieťaťa.

58. Keďže podľa vyššie uvedeného majú deti v zásade právo na osobitnú ochranu, treba ich spravidla tiež považovať za obzvlášť zraniteľné obeť trestných činov. V prejednávanej veci nie je známa žiadna skutočnosť, ktorá by odôvodňovala inú kvalifikáciu zraniteľnosti týchto detí. Keďže deti mali v čase skutkov a v čase navrhovaného

27 — KOM(1999) 349, konečné znenie, s. 7.

28 — Rezolúcia Rady z 23. novembra 1995 o ochrane svedkov v rámci boja proti medzinárodnému organizovanému zločinu, Ú. v. EŠ C 327, s. 5.

29 — Závery predsedníctva — Európska rada (Tampere) 15. a 16. októbra 1999, bod 32.

30 — Odporúčanie Rady ministrov č. R (85) 11 o postavení obetí v trestnom práve a v trestnom práve procesnom z 28. júna 1985, bod 8.

31 — Tamže, bod 16.

32 — Tamže, bod 8.

33 — Predložený na podpis 20. novembra 1989 (Zbierka zmlúv OSN, zväzok 1577, s. 43).

výsluchu päť rokov, nachádzali sa vo veku, v ktorom nemožno vylúčiť psychické ujmy v dôsledku toho, čo sa stalo. Obvinenie zo zneužívania učiteľkou v materskej škole, teda dôvernou osobou, ktoré je predmetom konania, je navyše mimoriadne spôsobilé poškodiť ich vývoj.

59. Po zhrnutí uvedeného je potrebné konštatovať, že deti ako obeť trestných činov sú spravidla obzvlášť zraniteľné.

61. V tomto zmysle je potrebné najprv konštatovať, že žiadne z týchto dvoch ustanovení neobsahuje konkrétne požiadavky, akým spôsobom sa majú ich ciele dosiahnuť. Článok 2 ods. 2 rámcového rozhodnutia však požaduje špecifické zaobchádzanie s obzvlášť zraniteľnými obetami *najlepšie* prispôbené ich pomerom. Tým ide rámcové rozhodnutie nad rámec portugalského návrhu, ktorý žiadal iba *primerané* opatrenia. V súlade s článkom 2 ods. 2 je preto výber medzi dvoma formami konania prípustný iba vtedy, ak sú rovnako prispôbené pomerom obetí. Navyše z článku 3 prvej vety vyplýva, že obetiam sa musí umožniť, aby boli vypočuté a predložili dôkazy. Aj v tomto prípade musí mať prednosť konanie, ktoré napomáha aktívnej účasti. Nakoniec podľa článku 3 druhej vety sa má vypočúvanie obetí uskutočniť iba v nevyhnutnej miere. Zbytočnému opakovaniu výsluchov je teda potrebné predchádzať.

3. O nevyhnutnosti zabezpečenia dôkazov

60. Ak by sa vnútroštátny súd stotožnil s vyššie uvedeným predbežným záverom, potom sa nastoluje otázka, či podľa rámcového rozhodnutia je potrebné uskutočniť výsluch v rámci uvedeného zabezpečenia dôkazov. Vnútroštátny súd, ale aj portugalská vláda podľa všetkého vychádzajú z toho, že v prejednávanej veci článok 2 ods. 2 a článok 3 rámcového rozhodnutia vyžadujú zabezpečenie dôkazov pred hlavným pojednávaním.

62. Vnútroštátny súd a zrejme aj portugalská vláda sa domnievajú, že v prejednávanej veci by zabezpečenie dôkazov bolo pre obeť menej zaťažujúce ako neskoršia výpoveď na hlavnom pojednávaní. Vnútroštátny súd sa súčasne domnieva, že obeť by tým mohli viac prispieť k objasneniu skutkov, pretože si na hlavnom pojednávaní už možno nebudú môcť tak dobre spomenúť na priebeh skutkov. Ak by tieto predpoklady boli skutočne oprávnené, čo môže posúdiť iba súd rozhodujúci spor zohľadňujúci samostatne každé

dieťa, prípadne za pomoci znalca, potom by použitie zabezpečenia dôkazov v prejednávanej veci bolo skutočne najlepším spôsobom zaobchádzania s obetami, ktorý by im ako svedkom súčasne umožnil aktívnu a šetrnú účasť v trestnom konaní.

a teda v zmysle rámcového rozhodnutia by bol vhodným zaobchádzaním.³⁴

63. Talianska a francúzska vláda však namietajú, že v talianskom trestnom práve procesnom podľa článku 392 ods. 1a TTP je zabezpečenie dôkazov pri výpovediach maloletých obetí ako svedkov prípustné iba pri sexuálnych trestných činoch. Toto ustanovenie talianskej právnej úpravy neporušuje diskrečnú právomoc priznanú rámcovým rozhodnutím, na ktorú na pojednávaní poukázala aj holandská vláda.

64. Takúto právomoc však nemožno považovať v článku 2 ods. 2 rámcového rozhodnutia. Predovšetkým neexistuje žiadna výhrada pre určité trestné činy. Rovnako nevyplýva, že iba trestné činy výslovne uvedené talianskym zákonodarcom vyžadujú zabezpečenie dôkazov v prospech detí. Skôr sa nedá vylúčiť, že takýto postup by aj pri iných trestných činoch bol najlepšie prispôbený pomerom obzvlášť zraniteľnej obete,

65. Jediná výhrada vyplýva z článku 8 ods. 4 rámcového rozhodnutia. V zmysle tohto článku každý členský štát zabezpečí, aby obeť, najmä tie najzraniteľnejšie, ktoré musia byť chránené pred dôsledkami podania svedectva na verejnom pojednávaní, boli na základe rozhodnutí prijatých súdom oprávnené vypovedať spôsobom, ktorý umožní splnenie tohto cieľa akýmikoľvek prostriedkami, ktoré sú v súlade so základnými zásadami platného právneho poriadku. Toto pravidlo má vo vzťahu k článku 2 ods. 2 rámcového rozhodnutia povahu *lex specialis*, keďže povinnosť ochrany obetí podriaďuje osobitným podmienkam vo vzťahu k zásade výsluchu na verejnom pojednávaní. Formy výsluchu, ktoré porušujú zásadu verejnosti konania, sa musia povoliť iba v rozsahu, v ktorom sú zlučiteľné so základnými zásadami platného právneho poriadku. V prejednávanej veci však nemožno tvrdiť, že zabezpečenie dôkazov by v zásade bolo nezlučiteľné so základnými zásadami talianskeho právneho poriadku, pokiaľ vyplývajú

34 — Napríklad podľa § 255a nemeckého trestného poriadku v konaní o trestných činoch proti právu na sexuálnu orientáciu (§ 174 až § 184 f nemeckého trestného zákonníka) alebo o trestných činoch proti životu (§ 211 až § 222 nemeckého trestného zákonníka) alebo o trestnom čine zneužívania blízkej alebo zverenej osoby (§ 225 nemeckého trestného zákonníka) možno výsluch svedka mladšieho ako šesťnásť rokov nahradiť obrazovým alebo zvukovým záznamom jeho predchádzajúceho súdneho výsluchu, ak obžalovaný a jeho obhajcovia mali možnosť sa na ňom zúčastniť.

výlučne z talianskeho práva. Článok 392 ods. 1a TTP dovoľuje zabezpečenie dôkazov prinajmenšom v prípade trestných činov, ktoré uvádza.

66. Ako Komisia a tiež talianska a francúzska vláda správne uviedli, základné zásady právneho poriadku každého členského štátu musia zohľadňovať tiež právo obžalovaného na spravodlivé konanie. Únia, t. j. Spoločenstvo a členské štáty, musia v súlade s článkom 6 ods. 2 EÚ toto právo, ktoré je tiež zakotvené v článku 47 Charty základných práv Európskej únie, rešpektovať.³⁵ Rozhodujúcim je v tomto smere predovšetkým článok 6 EDLP. Podľa tohto článku má každý obvinený v trestnom konaní okrem iného právo, aby jeho záležitosť bola predjednaná verejne a aby v konaní boli vypočutí kľúčoví svedkovia, a aby tak bola zabezpečená kontradiktórnosť konania. Pritom obžalovanému sa musí umožniť klásť otázky svedkovi a konfrontovať ho so svojimi pochybnosťami.³⁶

67. Tieto práva možno porovnávať so záujmami svedkov chránenými ako ľudské práva, najmä ak sú svedkovia zároveň obeťami.³⁷ V tejto súvislosti Európsky súd pre ľudské práva uznal, že článok 6 EDLP pripúšťa zohľadnenie záujmov maloletých svedkov

v trestnom konaní.³⁸ Obžalovanému sa však musí prinajmenšom umožniť klásť otázky kľúčovým priťažujúcim svedkom.³⁹ V tomto zmysle Európsky súd pre ľudské práva konštatoval porušenie článku 6 EDLP v prípade, keď sa odsudzujúce rozsudky opierali o výsluch detí uskutočnený spôsobom primeraným pre deti bez toho, aby obžalovaný alebo jeho obhajca mohli tento výsluch sledovať alebo dať podnet k otázkam.⁴⁰ Naproti tomu tento súd povolil uskutočnenie výsluchu spôsobom primeraným pre deti pred ústnou časťou konania v prípade, keď obhajca obžalovaného síce mal možnosť výsluch sledovať a dávať podnety k otázkam, ale túto možnosť nevyužil.⁴¹

68. V akom rozsahu je zabezpečenie dôkazu uplatnením týchto zásad prípustné, je možné zistiť iba zvážením v konkrétnom prípade, pričom sa musia zohľadniť záujmy svedkov, práva obhajoby a prípadne aj záujem na potrestaní. Zohľadňujúc pritom tiež článok 6 EDLP je potrebné spravidla vychádzať z toho, že prinajmenšom na trestné činy ublíženia na zdraví spáchané na deťoch sa musia uplatniť vyššie navrhované osobitné ochranné opatrenia.

38 — Európsky súd pre ľudské práva, rozsudok P. S. proti Nemecku z 20. decembra 2001, § 28.

39 — Európsky súd pre ľudské práva, rozsudok Doorson, už citovaný v poznámke pod čiarou 37, § 72 a nasl.

40 — Európsky súd pre ľudské práva, rozsudky P. S., už citovaný v poznámke pod čiarou 37, § 25 a nasl. a A. M. proti Taliansku zo 14. decembra 1999, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1999-IX, § 25 a nasl.

41 — Európsky súd pre ľudské práva, rozsudok S. N. proti Švédsku z 2. júla 2002, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 2002-V, § 49 a nasl.

35 — Rozsudok z 10. apríla 2003, Steffesen, C-276/01, Zb. s. I-3735, body 69 a nasl.

36 — Európsky súd pre ľudské práva, rozsudok Van Mechelen a i. proti Holandsku z 23. apríla 1997, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-III, s. 711, § 51.

37 — Európsky súd pre ľudské práva, rozsudok Doorson proti Holandsku z 26. marca 1996, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1996-II, s. 470, § 70.

69. Po zhrnutí uvedeného treba konštatovať, že článok 2 ods. 2, článok 3 a článok 8 ods. 4 rámcového rozhodnutia môžu na základe okolností konkrétneho prípadu zakladať povinnosť vnútroštátnych súdov uskutočniť zabezpečenie dôkazov spôsobom primeraným pre deti za predpokladu, že toto konanie je zlučiteľné so základnými zásadami platného právneho poriadku vrátane základných práv Únie.

V — Návrh

70. Na základe predchádzajúcich úvah navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálnu otázku takto:

- „1. Každé rámcové rozhodnutie zaväzuje podľa článku 34 ods. 2 písm. b) EÚ a v súlade so zásadou lojality k Únii vnútroštátne súdy prihliadať pri výklade vnútroštátneho práva — bez ohľadu na to, či ide o predpisy vydané pred prijatím rámcového rozhodnutia alebo po ňom — čo možno najviac na znenie a účel rámcového rozhodnutia, aby tak boli dosiahnuté ciele, ktoré rámcové rozhodnutie sleduje.
2. Deti ako obeť trestných činov sú spravidla obzvlášť zraniteľné v zmysle článku 2 ods. 2 a článku 8 ods. 4 rámcového rozhodnutia Rady 2001/220/SVV z 15. marca 2001 o postavení obetí v trestnom konaní.
3. Článok 2 ods. 2, článok 3 a článok 8 ods. 4 rámcového rozhodnutia 2001/220/SVV je potrebné vykladať tak, že tieto ustanovenia môžu na základe okolností konkrétneho prípadu zakladať povinnosť vnútroštátnych súdov uskutočniť zabezpečenie dôkazov spôsobom primeraným pre deti za predpokladu, že toto konanie je zlučiteľné so základnými zásadami platného právneho poriadku vrátane základných práv Únie.“